

2022-11-15

Dnr 2022/2568

Redovisning i samband med regeringsuppdrag att ansöka om att använda intäkter från överbelastning för att finansiera nödgärder för konsumenter och företag (dnr I2022/01619) – slutrapport

Uppdraget

Svenska kraftnäts uppdrag handlar i korthet om att finansiera åtgärder för att bibehålla och öka överföringskapaciteten inom Sverige samt nödgärder som på kort sikt kan komma konsumenter och företag till del. Svenska kraftnät ska ansöka hos Energimarknadsinspektionen om att finansiera åtgärderna med de outnyttjade intäkter från överbelastning (så kallade flaskhalsintäkter eller kapacitetsavgifter) som hittills har inkommit samt är prognosticerade för 2022 och 2023, till följd av prisskillnader mellan elområden inom Sverige.

Ändrade rättsliga förutsättningar sedan oktober 2022

Efter det att Svenska kraftnät erhöll uppdraget har de rättsliga förutsättningarna ändrats. Den 8 oktober 2022 trädde Rådets förordning (EU) 2022/1854 av den 6 oktober 2022 om en krisintervention för att komma tillrätta med de höga energipriserna (Nödförordningen) ikraft och den gäller till den 31 december 2023. Nödförordningen innebär att undantag görs från Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/943 om gemensamma regler för den inre marknaden för el (nedan "Elmarknadsförordningen"). Enligt artikel 19.2 i Elmarknadsförordningen ska vid tilldelning av inkomster från kapacitet mellan elområden ett antal uppräknade mål prioriteras.

Artikel 9 Nödförordningen medför att om de prioriterade målen enligt artikel 19.2 i Elmarknadsförordningen uppfyllts i tillräcklig grad får intäkter från överbelastning som härrör från tilldelning av kapacitet mellan elområden användas för att finansiera åtgärder i enlighet med artikel 10 i Nödförordningen. En förutsättning är att tillsynsmyndigheten, Energimarknadsinspektionen, godkänner användningen. Som exempel på tillåtna åtgärder nämns i artikel 10 i Nödförordningen beviljande av ekonomisk ersättning till elslutkunder för att minska deras elförbrukning, direkta överföringar till elslutkunder, sänkning av elinköpskostnaderna för elslutkunder och främjande av elslutkunders investeringar i teknik för minskade koldioxidutsläpp, förnybar energi och investeringar i energieffektivitet. Detta ger

en möjlighet att fram till den 31 december 2023 använda intäkter från kapacitetsavgifter till åtgärder som rör elslutkunder.

Svenska kraftnäts förslag på nödåtgärder

Inom uppdraget och utifrån de rättsliga förutsättningarna har Svenska kraftnät ansökt om två nödåtgärder till Energimarknadsinspektion.

Sänkt balansansvarsavgift

Den 25 oktober ansökte Svenska kraftnät om att få använda kapacitetsavgifter för totalt 4,4 miljarder kronor för att reducera balansansvarsavgiften år 2022 och 2023 i syfte att dämpa prisökningarna för elslutkunder¹.

Stöd till elanvändare

Den 27 oktober ansökte Svenska kraftnät om att få använda cirka 55,6 miljarder kronor av kapacitetsavgifter tillgängliga under 2022 för att finansiera en utbetalning till elslutkunder, inklusive tillhörande administration². Den 9 november kompletterade Svenska kraftnät ansökan avseende hantering av information och utbetalning av stöd relaterat till uttagspunkter där förbrukning sker av verksamheter som omfattas av säkerhetsskyddslagen³.

Svenska kraftnät har den 27 oktober inkommit med en redovisning till regeringen att det föreligger ett behov att en annan myndighet sköter den föreslagna utbetalningen av elstödet⁴.

Uppfylldnad av uppdraget

Svenska kraftnät har övervägt flera olika nödåtgärder. Arbetet har inneburit utvärdering och genomförbarhetsanalys av flera modeller för hur åtgärder kan utformas och komma elslutkunder till del. Svenska kraftnät har i arbetet utgått ifrån principen om att nödåtgärderna ska vara praktiskt genomförbara och komma elanvändarna till del skyndsamt.

Svenska kraftnät har sedan ansökt om att få finansiera två åtgärder inom ramen för regeringsuppdraget, dels en sänkning av balansansvarsavgiften dels ett stöd genom en utbetalning till elanvändare för att hantera höga elpriser här och nu.

Om stödet till elanvändare

Det förslag Svenska kraftnät ansökt om att finansiera avser en generell modell som omfattar alla elslutkunder i Sverige. Stödet baseras på historiska elpriser och uppmätt förbrukning i individuella uttagspunkter. Svenska kraftnäts bedömning är

¹ Dnr 2022/2568 Ansökan om att reducera balansansvarsavgiften.

² Dnr 2022/2568 Ansökan om att finansiera ett stöd till elslutkunder genom intäkter från överbelastning.

³ Dnr 2022/2568 Komplettering av ansökan med dnr 2022/102995 om att använda intäkter från överbelastning för att finansiera nödåtgärder för konsumenter och företag.

⁴ Dnr 2022/2568 Redovisning i samband med regeringsuppdraget att ansöka om att använda intäkter från överbelastning för att finansiera nödåtgärder för konsumenter och företag.

att den valda ansatsen med en generell utformning är en förutsättning för att kunna verkställa nödåtgärden skyndsamt.

Stödet är utformat för att omfatta samtliga elslutkunder

Svenska kraftnät har tolkat uppdraget som att uppdraget avser samtliga elslutkunder, oavsett om det är en privatperson, ett företag, en förening eller annan organisationsform. En elslutkund definieras som en elanvändare som köper el för eget bruk. I praktiken omsätts den definitionen genom att omfatta alla uttagspunkter (en anslutning mellan elanvändarens egna anläggning och elnätet) som har ett eget elnätsavtal med förbrukad el under perioden oktober 2021 till september 2022.

Stödet tar hänsyn till elprisets geografiska koppling

I utformande av stödet har Svenska kraftnät, i enlighet med uppdraget, beaktat att elpriset är geografiskt betingat på så vis att nödåtgärderna i första hand träffar elanvändare i södra Sverige där priserna har varit högre. Föreslagen modell ger stöd till elanvändare i elområden där det genomsnittliga elpriset under perioden oktober 2021–september 2022 har varit högre än 75 öre/kWh. En effekt av gränsen om 75 öre/kWh är att stöd kommer att betalas ut till uttagspunkter belägna i elområdena 3 och 4.

Stödet är utformat för likabehandling

Modellen bedöms vara tydligt definierad, transparent, proportionerlig, icke-diskriminerande, kontrollerbar och att den inte motverkar skyldigheten att minska bruttoelförbrukningen och därmed inte påverka marknads funktionssätt. Det är en förutsättning för att den ska vara förenlig med de kriterier som anges i artikel 10.2 Nödförordningen.

Svenska kraftnät bedömer också att ett stöd som utgår från principer som är lika för alla innebär att systemet inte kräver godkännande utifrån EUs regelverk för statsstöd vilket bland annat minskar administrativ hantering och ökar möjligheten till en skyndsamt hantering av utbetalning.

Stödets utformning möjliggör tillförlitlig kostnadsprognos

Då ersättningen är baserad på historiskt utfall gällande elpris och förbrukning går det att med stor säkerhet prognostisera kostnaden för nödåtgärden. Den föreslagna modellen innebär därmed en låg ekonomisk risk för Svenska kraftnät jämfört med en modell med framåtblickande stöd baserad på ännu inte realiserade kapacitetsavgifter. Därmed bedömer Svenska kraftnät att stödet inte kommer att påverka verkets förmåga att uppnå de prioriterade målen enligt artikel 19.2 Elmarknadsförordningen eller verkets förmåga att upprätthålla jämna och stabila nättariffer över tid. För närmare beskrivning hänvisas till ansökan avseende stöd till elanvändare.

Stödet finansieras av kapacitetsavgifter tillgängliga under 2022
Svenska kraftnät har ansökt om att använda inkomna och prognosticerade kapacitetsavgifter för 2022 för att finansiera nödåtgärder.

Förslag för 2023 förutsätter säkerhet i inflödet av kapacitetsavgifter
Svenska kraftnät har inte ansökt om att finansiera nödåtgärder med prognosticerade kapacitetsavgifter för år 2023, så som angivet i uppdraget. Anledningen till detta är att inflödet av kapacitetsavgifter är kopplat till mycket stora osäkerheter och därmed svårbedömt.

För att Svenska kraftnät ska kunna föreslå åtgärder för år 2023 måste det först vara klarlagt vilka medel som kan komma att finnas till förfogande för eventuella åtgärder enligt Nödförordningen. 2023 års inflöde är mycket osäkert.

Svenska kraftnät kan i liten utsträckning påverka och prognostisera inflödet av kapacitetsavgifter för ett helt kalenderår då det avgörs av handelsflödet och skillnader i elpriset mellan länder och mellan de svenska elområdena. Elområdenas egenskaper påverkas i sin tur av många faktorer som hydrologi, vindkraftsproduktion, kärnkraftens tillgänglighet, temperatur, var anläggningar ansluts eller läggs ner samt överföringskapaciteten mellan elområden samt utlandsförbindelser.

Att nu föreslå åtgärder för 2023 och omfattningen på dessa, är därför inte möjligt eller ansvarsfullt.

Ytterligare åtgärder avseende ansökningar om användning av kapacitetsavgifter

Svenska kraftnät planerar att använda ca 3,7 miljarder kronor i kapacitetsavgifter för att täcka de prioriterade målen under 2022 enligt artikel 19.2 i elmarknadsförordningen. För 2023 är motsvarande siffra 5,5 miljarder kronor.

Svenska kraftnät reducerar även transmissionsnätstariffen under 2022 och 2023 samt inför ett kostnadstak på energiavgiften 2023. Under 2022 använder Svenska kraftnät 5,4 miljarder kronor av kapacitetsavgifter för att täcka kostnader som annars hade finansierats via nätavgiften. Motsvarande siffra för 2023 uppgår till 10 miljarder kronor, där reduktionen innefattar både den fasta effektavgiften och den rörliga energiavgiften som finansierar nätförlusterna hos anslutande parter.

Regeringen beslutade den 10 november 2022 (dnr I2022/02043) att ge Svenska kraftnät i uppdrag att genomföra upphandling av förbrukningsflexibilitet under högladdstimmor i syfte att minska elförbrukningen. Svenska kraftnät planerar att ansöka om ytterligare användning av kapacitetsavgifter för detta ändamål.

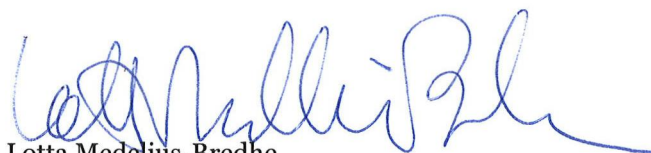
Svenska kraftnät ser över möjligheterna att inom ramarna för Nödförordningen använda intäkter från kapacitetsavgifter uppkomna under 2022 till ytterligare

åtgärder, såsom stöd till elslutkunder via lokalnätsbolag och incitament till energieffektiviseringar. Det finns vissa utmaningar i genomförandet av sådana åtgärder och en modell för att hantera dessa måste hittas för att Svenska kraftnät ska kunna lämna in en ansökan. I de fall att åtgärder bedöms genomförbara kommer ansökan att lämnas till Energimarknadsinspektionen.

Avseende 2023

Som en konsekvens av att det i dagsläget inte går att ta fram en åtgärd för inflödet av 2023 års kapacitetsavgifter kommer Svenska kraftnät fortlöpande att arbeta med åtgärder i enlighet med Elmarknadsförordningen och Nödförordningen.

Sundbyberg dag som ovan

Lotta Medelius-Bredhe